

Děvčata ve válce

Chinua Achebe

Když se poprvé zkřížily jejich cesty, k ničemu zvláštnímu nedošlo. Bylo to v prvních omamných dnech přípravy na válku, kdy byly tisíce mladých mužů (a někdy i žen) odesílány den co den z odvodních středisek, neboť se tam hlásilo příliš mnoho takových, kteří toužili po tom chopit se zbraně na obranu nového státu.

Podruhé se setkali v Awce při silniční kontrole. To už válka probíhala a od severní frontové linie se zvolna přesouvala k jihu. Jel autem z Oniči do Enugu a velmi pospíchal. Rozum sice dával za pravdu důkladným silničním prohlídkám, ale srdce se pokaždé dotklo, když se jim musel podrobovat. Nejspíš si to plně nepříznával, ale lidé podléhali názoru, že ti, kdo se musí takovým prohlídkám podrobovat, nepatří ke skutečně významným osobnostem. Svým hlubokým velitelským hlasem zpravidla prohlašoval: „Reginald Nwankwo, ministerstvo spravedlnosti,“ a s úspěchem se prohlídce vyhnul. Téměř vždy to zabralo, jen málokdy se hlouček u kontrolní rampy nedal ovlivnit, buď z neznalosti, nebo z obyčejné zlomyslnosti.

A to se právě stalo i nyní u Awky. Dva strážníci s těžkými čtyřkami hlídali u silnice a zpozdálí sledovali prohlídku, jejíž chod ponechali místním dobrovolníkům.

„Spěchám,“ řekl dívka, která přistoupila k jeho vozu. „Jsem Reginald Nwankwo, ministerstvo spravedlnosti.“

„Dobrý den, pane, chtěla bych si prohlédnout kufr vašeho vozu.“

„Proboha, co si myslíte, že v tom kufru převážím?“

„To nevím, pane.“

Potlačil vztek, vystoupil z vozu, šel dozadu, otevřel kufr a levičkou přidržoval jeho kryt. Pravou rukou pokynul, jako by chtěl naznačit: Až po vás! „Stačí vám to?“ zeptal se jí.

„Ano, pane. Mohla bych vidět ještě přihrádky uvnitř vozu?“

„Ach, propánaboha!“

„Promiňte, že vás zdržuji, pane, ale tyhle úkoly jsme dostali od vás.“

„To nic, máte naprostou pravdu. To jen že trochu spěchám. Ale prosím. Tady si dávám rukavice. Vidíte, že tam nic nemám.“

„V pořádku, pane. Můžete to zavřít.“

Pak otevřela zadní dvířka a sehnula se, aby prohlédla prostor pod sedadly. Teprve teď si jí pořádně všiml. Byla to hezká dívka v modrém kabátu, který jí obepínal řadra, v džínách barvy khaki a na nohou měla plátěnky. Vlasy měla upravené do nejmodernějšího účesu, který propůjčoval jí vzdorovitý výraz a byl bůhvíproč děvčaty nazýván „letecká základna“. Zdálo se mu, že ji odněkud zná.

„Všechno v pořádku, pane,“ řekla a dala mu najevo, že vykonala svou povinnost. „Vy mě nepoznáváte?“

„Ne. Měl bych snad?“

„Vezl jste mě do Enugu, když jsem odešla ze školy, abych se dala k domobraně.“

„Ach ano, to vy jste ta dívka. Vzpomínám si, že jsem vám radil, abyste se vrátila do školy. Že v domobraně už dívky nepotřebují. Jak to dopadlo?“

„Řekli mi, abych se vrátila do školy nebo abych vstoupila do Červeného kříže.“

„Tak vidíte, že jsem nelhal. A co děláte teď?“

„Zaskakuji za civilní obranu.“

„Tak tedy hodně zdaru. Jste opravdu báječné děvče.“

Ten den věřil, že na těch řečech o revoluci přece jen něco je. Už předtím viděl, jak spousty dívek a žen pochodují a manifestují. Nepochyboval o tom, že ty dívky a ženy to zřejmě berou vážně. Stejně vážně se přece berou i malé děti, které tenkrát pochodovaly po ulicích, místo ocelové přílby nosily na hlavě maminčiny hrnce a cvičily s holemi.

V té době koloval mezi jeho přáteli výtečný vtip o dívčím oddílu z místní střední školy, který krácel s transparentem: Jsme nedobytné!

Po tom setkání u silniční kontroly v Awce se už prostě neuměl vysmívat děvčatům ani řečem o revoluci, neboť v té mladé ženě spatřoval jejich konkrétní projev. Její oddanost ho usvědčila z hrubé lehkomyšlnosti. Co to říkala? Tyhle úkoly jsme dostali od vás. Nebyla ochotná udělat výjimku ani u člověka, který jí kdysi prokázal laskavost. Byl přesvědčen, že stejně přísně by prováděla i prohlídku vlastního otce.

Když se jejich cesty setkaly potřetí, to bylo asi o půldruhého roku později, byla už situace mnohem horší. Omamnost prvních dní již dávno zahnal smrt a hlad, vzbuzující u jedněch naprostou odevzdanost, u druhých až sebevražednou odhodlanost. A přitom bylo dost překvapivé, že mnozí už netoužili po ničem jiném než shrábnout to nejlepší, co se namane, a co nejvíc se bavit. Pro takové se život zvláštním způsobem vrátil do normálních kolejí. Veškeré stresující kontrolní stanice zmizely, z dívek se opět staly dívky a z chlapců chlapci. Byl to stísněný, zoufalý svět v podmínkách blokády, ale přesto svět, v němž bylo trochu zlého a trochu dobrého a hodně hrdinství, jež se však dalo daleko, moc daleko, kam už lidé z tohoto příběhu nedohlédnou, ve vzdálených táborech uprchlíků v mokřích hadrech, mezi nesmírně statečnými lidmi, stojícími s holýma rukama v první frontové linii.

Reginald Nwankwo tehdy žil v Owerri. Ale ten den odjel pro pomoc do Nkwerrí. V owerriské charitě mu dali pár kousků sušené tresky, masové konzervy a to strašné americké svinstvo zvané Formule dvě, na které se díval jako na krmivo pro zvířata. Vždycky choval mlhavé podezření, že v charitě nemá výhody, protože není katolík. Proto si nyní vyjel za starým přítelem, který v Nkwerrí spravoval sklady Světové rady církví. Chtěl dostat další potraviny: rýži, luštěniny a onu báječnou obilovinu, jíž říkají gabunské gari.

Z Owerri vyjel v šest ráno, aby zastihl přítele ve skladu, kde se – jak známo – zdržoval nanejvýš do půl deváté ze strachu před leteckými nálety. Ten den měl Nwankwo štěstí. Zrovna včera došly do skladu další potraviny, protože během několika minulých nocí se podařilo přistát nezvykle vysokému počtu letadel.

Když jeho řidič nakládal do auta plechovky, pytle a kartony, vyhledovělé zástupy, jež neustále postávaly kolem zásobovacích center, vykřikovaly drzé hlášky Světová válka církví, Světová rada s cibulí a Válečná vada církví.

Nwankwa nepřiváděly do rozpaků ani tak posměšky těch rozedraných halamů, kterým se rýsovala vyhublá žebra, jako jejich zubožený vzhled a žalobně vpadlé oči.

Pravděpodobně by mu bylo ještě hůř, kdyby nic nepokřikovali a jen mlčky přihlíželi, jak naplňuje auto mlékem, sušenými vejci, a ovšem, masovými konzervami a sušenými rybami. Již to mimořádné štěstí uprostřed celkové bídy v něm vyvolávalo rozpaky. Ale co může dělat? Má přece ženu a čtyři děti. Žijí ve vzdálené vesnici Ogbu a zcela závisí na pomoci, která se jim pošle. Nelze je přece vystavit chorobám z podvýživy. Jediné, co může udělat – a co také dělá –, je pamatovat na to, aby vždy, když získá větší zásoby jídla, jako třeba teď, dal trochu i svému řidiči Johnsonovi, který má ženu a šest – či dokonce sedm – dětí a měsíčně bere deset liber. A přitom se množství gari, za něž se na trhu platí celá libra, vejde do krabičky od cigaret. V takových podmínkách se pro lid nedá udělat nic víc, než aspoň trochu pomáhat nejbližším sousedům. A to je vše.

Na zpáteční cestě do Owerri na ně zamávala velice hezká stopařka. Nařídil řidiči, aby zastavil. Ze všech stran se k autu přihrnuly desítky ušpiněných a vyčerpaných chodců, vojáků i civilistů.

„Ne, ne,“ prohlásil pevně Nwankwo, „zastavil jsem kvůli téhle mladé ženě. Mám špatnou pneumatiku a mohu vzít jen jednoho. Lituji.“

„Synku, prosím tě,“ zoufale volala stařena a svírala kliku na dvířkách.

„Chceš se nechat zabít, bábo?“ křičel řidič, rozjel se a ženu setřásl.

Mezitím Nwankwo otevřel knihu a začel se do ní. Ujeli přes kilometr a na dívku se ani nepodíval. Nakonec jí to ticho přepadalo příliš tíživé a sama promluvila: „Dnes jste mě zachránil. Děkuji.“

„Není zač. Kam jedete?“

„Do Owerri. Vy mě nepoznáváte?“

„Ale ano, ovšem. To jsem ale blázen. Vy jste...“

„Gladys.“

„Správně, dívka z domobrany. Změnila jste se, Gladys. Vždycky jste sice byla krásná, ale teď je z vás královna krásy. Co teď děláte?“

„Pracuji na ředitelství paliv.“

„To je výborné.“

Je to výborné, napadlo ho, ale spíš je to tragické. Měla na sobě paruku nápadně kaštanové barvy, velmi drahou sukni a halenku s hlubokým výstřihem. Střevíce má zřejmě z Gabunu a musely stát celé jmění. Prostě si ji vydržuje nějaký zámožný pán, jeden z těch, kdo si za války namastili kapsy, napadlo Nwankwa.

„Že jsem vás dnes vzal, je proti mým zásadám. V současné době nikdy neberu stopaře.“

„Proč?“

„Kolik lidí můžete vzít? Lepší je vůbec to nezkoušet. Jen si vzpomeňte na tu bábu.“

„Myslela jsem, že ji vezmete.“

Na to neřekl nic. Po delším odmlčení Gladys napadlo, že se patrně urazil, a dodala: „Děkuji vám, že jste kvůli mně porušil svou zásadu.“

Pohledem mu pozorně přejela po odvrácené tváři. Usmál se, obrátil se k ní a poplácal ji po stehně: „Co budete dělat v Owerri?“

„Jedu navštívit přítelkyni.“

„Přítelkyni? Vážně?“

„Pročpak ne? Když mě dovezete až k jejímu domu, sám ji uvidíte. Jen se modlím, aby neodjela na víkend. To by bylo hrozné.“

„Proč?“

„Když nebude doma, budu spát na ulici.“

„A já se zas modlím, aby nebyla doma.“

„Pročpak?“

„Protože když nebude doma, nabídnu vám nocleh i se snídaní. Co se to děje?“ zeptal se řidiče, který prudce zabrzdil.

Odpověď byla zbytečná. Zástup lidí před autem se díval na oblohu. Všichni tři vyskočili z auta a klopýtavě vpadli do houští. Zvedli hlavu a pátravě se zadívali na oblohu.

Byl to planý poplach. Obloha byl tichá a prázdná, jen ve veliké výši se vznášeli dva supi. Někdo v zástupu zavtipkoval, že je to stíhačka s bombardérem, a všichni se s úlevou zasmáli. Trojice opět nastoupila do auta a pokračovala v cestě.

„Na nálety je ještě brzo,“ řekla Gladys a přitiskla si obě ruce na prsa, jako by chtěla utišit bušící srdce. „Málokdy přiletí před desátou.“

Nedávný zážitek strachu dívku umlčel. Nwankwo v tom viděl příležitost pro sebe a ihned se jí chopil.

„Kde bydlí vaše přítelkyně?“

„Douglasova ulice, číslo 250.“

„Aha, to je rovnou v centru města. Hrozné město, žádné bunkry. Nic. Ani bych vám neradil chodit tam před šestou, není to bezpečné. Jestli nejste proti, vezmu vás k sobě. U mne je dobrý kryt, a hned jak to bude bezpečné, kolem šesté vás zavezu k přítelkyni. Co vy na to?“

„To bude výborné,“ řekla rezignovaně. „Mám hrozný strach. Proto jsem odmítla jít dělat do Owerri. Už ani nevím, kdo mě sem dneska vylákal.“

„Nic se vám nestane. Už jsme si na to zvykli.“

„Ale vaše rodina tu není s vámi?“

„Ne,“ odpověděl. „Nikdo tu nemá rodinu. Rádi tvrdíme, že je to kvůli náletům, ale věřte, že je v tom i něco jiného. Owerri je město zábavy a žijeme tu veselým mládeňským životem.“

„O tom jsem už slyšela.“

„Nebudete o tom jen slyšet, ale sama se o tom dnes přesvědčíte. Vezmu vás na opravdu báječný večírek u jednoho přítele, podplukovníka. Slaví se tam narozeniny a hraje tam kapela Sound Smashers. Určitě se vám tam bude líbit.“

V duchu se sám před sebou zastyděl. Nenáviděl frivolní večírky, ke kterým jeho přátelé táhli se zoufalstvím tonoucích. A najednou je vychvaluje jen proto, že si chce odvést domů tu dívku. A zrovna tu, která věřila v náš zápas a kterou pro zábavu nejspíš zradil nějaký takový, jako je on sám. Smutně zavrtěl hlavou.

„Co se stalo?“ zeptala se Gladys.

„To nic, jen jsem o něčem uvažoval.“

Zbytek cesty do Owerri proběhl skoro v tichosti.

Záhy se u něho cítila jako doma, jako by byla jeho stálou milenkou. Převlékla se do domácích šatů a s hlavy sňala kaštanovou paruku.

„To je ale nádherný účes. Proč ho schováváte pod parukou?“

„Děkuji,“ řekla a chvíli na otázku neodpovídala. Potom řekla: „Vy muži jste legrační.“

„Proč to říkáte?“

„Teď je z vás královna krásy,“ opíčila se po něm.

„Ach tak, to jsem myslel vážně.“

Přítáhl ji k sobě a políbil ji. Ani se nebránila, ani se nepoddávala. Pro začátek se mu to líbilo. V těchto dnech se příliš mnoho dívek dalo získat příliš snadno. Někteří tomu říkali válečná nemoc.

O něco později zajel autem do kanceláře a ona mezitím v kuchyni pomáhala sluhovi s obědem. Skutečně si jen odskočil a za půl hodiny byl zase zpátky a říkal, že se nemůže vzdálit od své královny krásy.

Když pak spolu seděli u oběda, řekla:

„V chladničce ale nemáte vůbec nic.“

„Jako například co?“ zeptal se trochu dotčeně.

„Jako například maso,“ pokračovala odvázně.

„Stále ještě jíte maso?“

„Já ne. Ale takoví muži ve vysokém postavení, jako jste vy.“

„Nevím, jaké muže ve vysokém postavení máte na mysli. Já k nim nepatřím. Nevydělávám na obchodě s nepřitelem, neprodávám přídělky ani...“

„Gustin kamarád to nedělá. Dostává jen cizí valuty.“

„Odkud je dostává? Podvádí vládu. Tak získává cizí valuty, ať je to kdo chce. Mimochodem, kdo je to Gusta?“

„Moje přítelkyně.“

„Aha.“

„Minule mi dala tři dolary a já jsem je směnila za pětáctyřicet liber. Ten muž jí dal padesát dolarů.“

„Jo, drahé děvče, já nemám obchod s cizími valutami a v chladničce nemám maso. Válčíme a náhodou vím, že na frontě někteří chlapi pijí jen vodu a gari jedí jednou za tři dni.“

„To je pravda,“ řekla prostě. „Koně běhají za ovsem a osli jen dostávají.“

„Je to vlastně ještě horší,“ pokračoval a hlas se mu rozechvěl. „Každý den umírají lidé. Zatímco my si tu povídáme, někdo umírá.“

„To je pravda,“ přisvědčila.

„Letadlo,“ zařval z kuchyně sluha.

„Maminko drahá!“ vykřikla Gladys.

Běželi k bunkru z palmových kmenů a červené hlíny, rukama si kryli hlavu a při běhu se mírně předkláněli. Na obloze s občasnými výbuchy rachotila proudová letadla a podomácku vyrobené protiletadlové rakety duněly ohlušivými ranami.

Tiskla se k němu v bunkru ještě ve chvíli, kdy letadlo bylo už dávno pryč a kdy už umlkla i děla, jimž to vždy trvalo dlouho, když měla začít nebo ukončit palbu.

„Zrovna tudy letělo,“ říkal a hlas se mu trochu třásl. „Nic neshazovalo. Podle směru bych řekl, že mířilo na frontu. Snad je tlačí naši. Vždycky to tak dělají. A když je naši hoši tlačí, dávají spojencům signál SOS, aby dodali letadla.“

Zhluboka se nadechl.

Nic neříkala, jen se k němu tiskla. Slyšeli, jak sluha říká sluhovi ze sousedství, že ta letadla byla dvě a jedno vypadalo takhle a druhé zase takhle.

„Viděl jsem je dobro, moc dobro,“ stejně vzrušeně odpovídal druhý sluha. „Člověk by ani nepochopit, že taková věc oddělá člověka jedna dva. Čestně!“

„No tohle,“ řekla Gladys, která konečně našla řeč.

Napadlo ho, jak dobře dovede pár slovy nebo třeba jen jediným slovíčkem vyjádřit několik věcí najednou. Tentokrát vyslovila zároveň údiv i výčitku. A obojí se mísilo s rozmrzelým obdivem vůči lidem, kteří dovedou takhle lehkovážně přistupovat k smrtelné setbě.

„Jen nebudte tak vyplašená,“ řekl jí.

Přivinula se k němu těsněji a on ji začal líbat a hladil jí ňadra. Stále víc a víc se mu poddávala, až se mu oddala docela. Ten bunkr byl šerý, nezametený a mohla v něm přebývat lecjaká havěť.

Přemýšlel, zda má donést z domu matraci, ale potom takový nápad neochotně zavrhl. Kolem by mohlo letět další letadlo. A co kdyby do bunkru vběhl některý soused nebo i náhodný chodec a zastihl je tam takhle. Bylo by to jen o maličko lepší než situace, do které se dostal jeden pán, kterého viděli, jak za bílého dne letí úplně nahý z ložnice do krytu a za ním jeho žena v podobném odění.

Gladys se obávala právem, neboť její přítelkyně nebyla doma. Nejspíš jí ten její vlivný přítel postranními cestičkami zařídil, aby si mohla letecky odskočit na nákupy do gabunského Librevillu. Aspoň sousedé si to mysleli.

„Báječné,“ podotkl Nwankwo, když odtamtud vycházeli. „Vrátí se s plnou náručí střevíčků, paruk, kalhotek, podprsenek, kosmetiky a bůhvíčeho ještě. Pak to rozprodá a vydělá tisíce liber. Vy ale, holky, dovedete vést válku, že?“

Neodpověděla a jemu se zdálo, že se mu konečně podařilo udělat na ni dojem. A potom znenadání vyhrkla:

„To vy, muži, to od nás chcete.“

„Inu, tady máte před sebou muže, který to od vás nechce. Pamatujete se na tu dívku v uniformě, v khaki kalhotách, která mi u rampy tak nelítostně prohlížela vůz?“

Dala se do smíchu.

„Byl bych rád, kdyby z vás zase byla taková dívka. Pamatujete se ještě na ni? Žádná paruka. Nejsem si ani jist, zda měla vůbec nějaké náušnice.“

„To ano, náušnice jsem měla.“

„Dobrá. Víte ale, co tím chci říct?“

„Časy se mění. Ted' chce každý přežít. Říkají tomu číslo šest a všechno je v pořádku.“

Večírek u podplukovníka probíhal nečekaným způsobem. Dříve než došlo k oné nepřijemné události, všechno běželo celkem dobře. Servírovali kozlečí, kuřata, rýži a spoustu podomácku páleného pití. Jedné z těch pálenek se přezdívalo „raketa“, protože opravdu chrlila do hrdla plameny. Největší legrace byla, že v láhvi vypadala nevinně jako oranžáda.

Ale největší vzrušení vyvolával chléb. Každý dostal bochníček velikosti země. Připomínal míček na golf a byl taky tak tvrdý. Ale byl to opravdový chléb. Dobrá byla také hudba a zúčastnilo se hodně dívek. Objevili se tam i dva příslušníci Červeného kříže s láhví courvoisieru a láhví skotské. Společnost jim připravila nadšené ovace a potom se málem poprala, když si každý chtěl aspoň líznout.

Záhy však chování jednoho z těch bělochů potvrdilo, že už toho vypil azaž. Pil proto, že jeho dobrý známý, pilot, letěl v noci za příšerného počasí, aby přivezl potraviny, a při přistávání na letišti se zřítil a zabil se.

Málokdo na večírku už o tom neštěstí slyšel. Rázem celková nálada poklesla. Těch několik tančících dvojic se šlo posadit a hudba se odmlčela. Vtom z neznámého důvodu opilý příslušník Červeného kříže vybuchl:

„Nač má člověk, slušný člověk, takhle obětovat život? Na nic. Charlie umřít nemusel, aspoň ne pro tohle smradlavé město. Ano, tady všechno smrdí. I tyhle naparáděné, rozchechtané holky. Kolik stojí? Nemyslete si, že nevím. Za sušenou rybu nebo za dolar vám klidně vlezou až do postele.“

V tísnivém tichu, jež se pak rozhostilo, přistoupil k opilci mladý důstojník a vrazil mu tři políčky, sem, tam, sem, zvedl ho ze židle a vyhodil ho ven. Opilci se zarosilo v očích a jeho přítel, který ho předtím nemohl umlčet, odešel za ním. Brzy nato všichni slyšeli, jak odjíždí jejich auto. Důstojník, který políčkoval, se vrátil a oprášil si ruce. „Hnusák mizernej,“ ulevil si s podivuhodným klidem. A všechny dívky očima dávaly najevo, že v něm vidí hrdinu.

„Znáte ho?“ zeptala se Gladys Nwankwa.

Neodpověděl. Obrátil se k ostatním: „Byl úplně namol.“

„Na tom mi nesejde,“ řekl ten mladý důstojník. „Když je někdo opilý, povídá, co si doopravdy myslí.“

„Tak tys ho zbil za to, co si doopravdy myslí,“ prohodil hostitel, „ty jsi ale hlava, Joe.“

„Díky, pane,“ řekl Joe a zsalutoval.

„Jmenuje se Joe,“ řekla Gladys i dívka, která stála po její levici, a podívaly se na sebe.

Právě v té chvíli si Nwankwo a jeden jeho přítel mezi sebou šuškali, že ten chlap sice byl hrubý a neurvalý, ale v tom, co tvrdil o děvčatech, má naprosto pravdu. Problém je v tom, že to trpce konstatoval nesprávný člověk. Když se zase začalo tančit, kapitán Joe požádal Gladys o tanec. Dříve než se vyslovil, vyskočila a zeptala se Nwankwa, zda proti tomu nic nemá. Také kapitán oslovil Nwankwa: „Promiň.“

„Jen směle do toho,“ řekl Nwankwo a díval se někam za ně.

Byl to dlouhý tanec a on se na ně díval tak, aby si toho nikdo nevšiml. Chvílemi nad nimi přeletěl letoun a kdosi pokaždé zhasil světlo se slovy: „Co kdyby to byl nepřítel?“ Ale byla to jen záminka, aby mohli tančit potmě. Dívky se vždy uchichtly, protože nepřítele kdekdo pozná po zvuku. Gladys se sebevědomě vrátila a požádala o tanec Nwankwa. Ten však nechtěl.

„Se mnou si nedělejte těžkou hlavu,“ řekl jí. „Moc dobře se bavím, když tu sedím a dívám se na ty, co tančí“

„Jestli nebudete tančit,“ řekla, „pojďme tedy pryč.“

„Ale já nikdy netančím, věřte mi to. Jen se, prosím, bavte.“

Další tanec absolvovala s podplukovníkem a pak znovu s kapitánem Joem. Potom Nwankwo souhlasil, že ji doprovodí domů.

„Odpusťte, že jsem netančil,“ řekl na zpáteční cestě, „ale přísahal jsem, že nebudu tančit, dokud tahle válka neskončí.“

Nic na to neřekla.

„Když si vzpomenu na takové, jako byl ten pilot, co se zabil minulé noci. A přitom s tou válkou neměl vůbec nic společného. Staral se jen o to, aby nám přivezl potraviny.“

„Doufám, že jeho přítel není jako on,“ řekla Gladys.

„Toho muže rozrušila smrt jeho přítele. Dokud takoví lidé umírají a chlapci trpí a hynou na frontě, nechápu, proč bychom my měli v závětví pořádat večírky a tančit.“

„To vy jste mě tam zavedl,“ pokusila se odporovat Gladys. „Jsou to přece vaši přátelé. Dříve jsem je neznala.“

„Podívejte se, má milá, já vám nic nevyčítám. Jen vám vysvětluji, proč já osobně netančím. Ale bavme se raději o něčem jiném. Chcete se stále vrátit až zítra? Můj řidič vás v pondělí ráno může odvézt a budete v práci včas. Ne? Dobrá, jak si přejete. Tady poručíte vy.“

Zarazilo ho, jak ochotně šla k němu do postele, a také její řeči ho vyváděly z míry.

„Chceš si zastřílet?“ zeptala se ho. A nečekala na odpověď:

„Tak se do toho pusť, ale ne abys tam hnal čtyry vojáků!“

Ani on to nechtěl, a tak bylo všechno v pořádku. Jen se o tom chtěla přesvědčit na vlastní oči, a tak jí to musel ukázat.

Možnost opětovného použití gumového prezervativu je jednou z těch důvtipných úsporných praktik, které jsme pochytili za války. Musel se jen dobře vymýt, nechat vyschnout a zapudrovat, aby se nelepil, a byl zase jako nový. Jenže to platí jen o pravém britském a ne o nějakých laciných zmetcích, dovážených z Lisabonu a tuhých jako větrem vysušený list.

Užil si své, ale tu dívku odepsal. Říkal si, že se stejně dobře mohl vyspat s prostitutkou. Věděl teď úplně jasně, že si ji vydržuje nějaký armádní důstojník. Div divoucí, že ona si vůbec ještě vzpomíná na život předtím a pamatuje si dokonce i vlastní jméno. Kdyby teď způsobil výtržnost nějaký opilec od Červeného kříže, přidal by se k němu a potvrdil všem, že je to pravda. Celou generaci postihl hrozný osud. Budoucí matky!

Ráno se cítil lépe a byl ve svých úvahách velkorysejší. Gladys je jen takovým zrcadlem, v němž se odráží společnost, v samém středu skrz naskrz prohnílá. Zrcadlo je v pořádku, jen má na sobě četné šmouhy, ale nic víc. Musí se otřít čistou prachovkou.

„Té dívce, která mi tenkrát odhalila naši situaci, jsem zavázán,“ říkal si, „teď je sama ohrožena a působí na ni škodlivé vlivy.“

Chtěl se blíže s těmi škodlivými vlivy seznámit. Nebyla to jistě její přítelkyně Gusta, či jak jí říká. Bude v tom nejspíš nějaký muž, jeden z těch bezohledných šmelinářů s cizí měnou, kteří vydělávají statisíce na tom, že naše hochy posílají přes čáru k nepříteli, aby tam s nasazením života vyměňovali nakradené zboží za cigarety. Nebo to může být někdo z těch dodavatelů, jimž se denně hrnou do kapes peníze za potraviny, nikdy nedodané armádě. Nebo snad jakýsi vulgární a zbabělý důstojník, jehož ústa přetékají špinavými kasárenskými řečmi a vymyšlenými povídkami o hrdinství. Umínil si, že to zjistí. V noci si říkal, že pošle jen řidiče, aby ji odvezl domů. Ale teď ví, že musí jet sám a přesvědčit se. Určitě něco zjistí. Něco, na čem vybuduje záchrannou akci.

Připravoval se na cestu a minutu od minuty cítil vůči ní stále něžnější city. Připravil pro ni polovinu potravin z těch, jež získal v zásobovacím skladu. Napadlo ho, že situace může být velmi špatná, tak ať má dívka aspoň co jíst. Snad jí to bude chránit před pokušením. U svého přítele ve skladě Světové rady církví zařídí, aby jí jednou za dva týdny něco dodali.

Když Gladys viděla ty dary, do očí jí vstoupily slzy. Nwankwo neměl u sebe mnoho peněz na hotovosti, ale dal dohromady dvacet liber a podal jí je.

„Nemám cizí valuty a vím, že se s tímhle daleko nedostaneš, ale...“

Přistoupila k němu, vrhla se mu do náruče a začala vzlykat. Políbil ji na ústa a na oči a bručel přitom něco o obětech, které je nutno přinášet, čemuž ona nevěnovala pozornost. Z úcty k němu uložila kaštanovou paruku do tašky, napadlo ho v náhlém nadšení.

„Chci, abys mi něco slíbila,“ řekl.

„A co to má být?“

„Už se neptej, jestli si chci zastřílet.“ Usmála se v slzách.

„Nelíbí se ti to? Všechny holky to tak říkají.“

„Jenže ty nejsi jako všechny holky. Jsi jiná. Slibuješ?“

„Dobrá, slibuji.“

Odjezd se pochopitelně trochu zdržel. A když nasedli do auta, nedalo se nastartovat. Řidič se chvíli hrabal v motoru a potom řekl, že je vybitá baterie. To Nwankwa ohromilo. Zrovna tento týden zaplatil čtyřiatřicet liber za výměnu dvou článků a mechanik, který je vyměňoval, tvrdil, že baterie vydrží půl roku. Tehdy stála nová baterie dvě stě padesát liber, a to rozhodně nepřicházelo v úvahu. To ten řidič asi něco zanedbal, napadlo ho.

„Určitě to bude kvůli minulé noci,“ řekl řidič.

„A co se stalo minulé noci?“ ostře reagoval Nwankwo a přemýšlel, jakou drzost zase uslyší.

Ale řidič neměl nic podobného na mysli.

„Protože jsme v noci svítili velkými reflektory.“

„Chceš říct, že nemám používat světla? Jdi, sežeň pomoc a zkuste to roztlačit!“

Spolu s Gladys vystoupil z vozu a vrátili se domů. Mezitím řidič šel do sousedních domů shánět další sluhy na pomoc.

Roztlačovali to půl hodiny, strkali auto dopředu i dozadu a všichni, kdo se akce zúčastnili, dávali přitom hlučné rady. Konečně motor naskočil a z výfuku se vyvalila mračna černého kouře.

Když vyrazili na cestu, na hodinkách bylo už půl deváté. Po pár kilometrech na ně mával válečný invalida.

„Zastav!“ vykřikl Nwankwo. Řidič dupl na brzdu a zmateně se otočil k svému pánovi.

„Nevíš, že na tebe mává voják? Obrát' a nalož ho!“

„Promiňte, pane, já nevěděl, že pán chce brát.“

„Když nevíš, tak se máš zeptat. Otoč to!“

Invalida byl vlastně chlapec v ušpiněné uniformě khaki, silně provlhlé potem. Od kolena mu chyběla pravá noha. Na tváři se mu objevil nejen výraz vděčnosti, že mu auto zastavilo, ale také údiv. Nejdříve dovnitř podal hrubé dřevěné berle a řidič je uložil mezi přední sedadla. Potom se bolestně dovnitř vsoukal invalida.

„Děkuji vám, pane,“ řekl a stočil hlavu dozadu. Lapal po dechu.

„Jsem vám velmi vděčný, paní, děkuji vám.“

„Těší nás,“ odvětil Nwankwo. „Kde jste utrpěl zranění?“

„U Azumimi, pane. Desátého ledna.“

„To nic. Všechno bude v pořádku. Jsme na vás, chlapci, hrdí, a až bude po všem, postaráme se o to, abyste byli po zásluze odměněni.“

„Dej pánbůh, pane.“

Další půlhodinu jeli zticha. A když pak auto rychle sjíždělo po svahu k mostu, někdo – snad řidič, snad voják – vykřikl: „Jsou tu!“

Do skřípění brzd se mísily výkřiky i praskot na obloze. Dvířka se rozletěla ještě předtím, než se auto zastavilo. Úprkem se hnali do křovisek. Gladys byla kousek před ním, když náhle v ohlušujícím rachotu zaslechli vojákovu volání: „Prosím vás, pojd'te mi otevřít!“

Jen mlhavě zpozoroval, jak se Gladys zastavila. Běžel kolem ní a volal, ať utíká dál. A potom v tom zmatku zazněl ostrý hvizd, jako by letěl oštěp, a ozval se obrovský výbuch a všechno rozdrtil. Objal strom, ale vzdušný vír ho vymrštil do křoví. Vzápětí bylo slyšet další strašné zahvízdání, jež přešlo náhle do silného zadunění na zemi. A potom znovu, ale víc už Nwankwo neslyšel.

Přišel k sobě až uprostřed lidských zvuků, pláče, smradu a kouře spáleného světa. Postavil se na nohy a klopýtal směrem, odkud přicházely ty zvuky.

Spatřil svého řidiče, zalitého slzami a krví. Běžel k němu. Viděl také kouřící zbytky svého auta a propletené pozůstatky dívky a vojáka. Pronikavě vykřikl a skácel se znovu k zemi.

Přeložil Vladimír Klíma.

Chinua Achebe (1930) – je spisovatel, básník a literární kritik, jedna z nejvýznamnějších osobností nigerijské i africké (anglicky psané) literatury. Působil na několika univerzitách v Nigérii a USA. Jako literární kritik je znám svou interpretací Conradova *Srdce temnoty*, jehož tvůrce označil za „naprostého rasistu“. Autor proslulého románu *Svět se rozpadá* (*Things Fall Apart*, 1958, č. 2003). V češtině dále vyšly romány *Už nikdy klid* (*No longer at Ease*, 1960; č. 1964) a *Muž z lidu* (*A Man of the People*, 1966; č. 1979). Spoluzaložil africkou edici nakladatelství Heinemann. Chinua Achebe je v pořadí druhým držitelem The Man Booker International Prize. Povídka „Děvčata ve válce“ („*Girls at War*“) pochází z povídkového souboru *Girls at War and Other Stories* (1973).